

Národní institut pro další vzdělávání MŠMT
Senovážné náměstí 25, 110 00 Praha 1

Olympiáda v českém jazyce
44. ročník, 2017/2018
Školní kolo – zadání

II. kategorie

Počet bodů:

Jméno: Škola:

Bylo to psisko jako rukavice, s žabíma očima a na tenkých nožičkách, jež titěrně zvedalo, jako by věčně zábly. Do jeho staré, pitomé hlavy se nevešlo nic jiného nežli jméno Pucínek a vědomí, že udělat loužičku je věc, která se tresce.

Jednou se za rachotu hromů protrhla nebesa a těžký, hučící, crčící příval se vylil masivním proudem; v té chvíli se pískové nádvoří zámku změnilo v žluté jezero, jež se s jekem horské bystřiny řítilo do parku, vyrývají hluboké struhy.

V tu chvíli capalo psisko ze schodů; a když uvidělo pod sebou to boží dopuštění zátopy, počalo se třást a nahrbilo hubený zadeček v pokoře kajícího a doznávajícího hříšníka: to já jsem udělal tu velkou loužičku.

(Karel Čapek – Bajky a podpovídky)

1. a) Najděte v textu slovo zveličelé a vypište je.

b) Podtrhněte výraz, který nejlépe vystihuje charakter slova, jež jste vypsali:

nespisovná čeština – expresivní – slangová – nářeční – historismus

c) Doplňte: *Opakem slov zveličelých jsou slova*, z nichž se v

zadaném textu vyskytují

2. a) Napište infinitiv ke slovesnému tvaru *tresce*. U tvaru *tresce* užitého v textu určete mluvnické kategorie.

b) Má tvar *tresce* ještě jiný význam (nezávislý na zadaném textu)? Pokud ano, napište příslušné slovo v základním tvaru a určete mluvnické kategorie tvaru *tresce* v tomto případě (je-li více možností, uveďte je všechny).

3. Najděte v textu souřadně spojené nevětné výrazy a vypište je.

4. Vypište z textu tři zvukomalebná (onomatopoická) slova.

5. Určete, kterým větným členem je v textu tvar *zátopy*.

6. Vysvětlete, v čem jsou z jazykového hlediska zvláštní následující spojení:

a) *(udělat) velkou loužičku*

b) *jezero se řítí*

7. a) Posuďte rozčlenění textu do odstavců a popište, co jednotlivé odstavce obsahují:

1. odstavec:.....

2. odstavec:.....

3. odstavec:.....

b) Posuďte významovou návaznost textu a napište, jak spolu jednotlivé odstavce obsahově souvisejí?

8. Najděte v textu středníky a zamyslete se nad jejich funkcí. Napište, čím by bylo možné středníky v textu nahradit (existuje-li více možností, uveďte je všechny).

Národní institut pro další vzdělávání MŠMT
Senovážné náměstí 25, 110 00 Praha 1

Olympiáda v českém jazyce
44. ročník, 2017/2018
Školní kolo – slohový úkol

II. kategorie

Počet bodů:

Jméno: Škola:

Vyřčená slova nelze vzít zpět

Slohový útvar je volný, téma zpracujte formou prózy. Doporučená délka je 25–30 řádek.

Národní institut pro další vzdělávání MŠMT
Senovážné náměstí 25, 110 00 Praha 1

Olympiáda v českém jazyce
44. ročník, 2017/2018
Školní kolo – řešení II. kategorie

1. a) *psisko*
b) expresivní
c) *zdrobnělá / deminutiva* (latinský termín nevyžadujte); *nožičkách, loužičku, zadeček*
(uznávejte i *Pucínek*)

Bodování:

- a) Za nalezení zveličelého slova 1 bod;
b) za podtržení vhodné varianty 1 bod;
c) za vhodné doplnění 1 bod; za vypsání 3–4 zdrobnělin – 2 bod, za 2 - 1 bod,
za 1 a méně - 0 bodů.

Maximálně tedy **5 bodů**.

2. a) *trestat*; osoba: 3., číslo: jednotné, způsob: oznamovací, čas: přítomný, vid: nedokonavý,
rod: trpný (zvrtné pasivum). Za určení třídy a vzoru nestrhávejte body.
b) *treska*; rod: ženský, číslo: jednotné, pád: 3. nebo 6. (za určení vzoru nestrhávejte body)

Bodování:

- a) Za uvedení infinitivu 1 bod; za správné určení všech mluvnických kategorií 2 body (za každou chybnou nebo chybějící kategorii odečtete 0,5 bodů, záporné body se neudělují);
b) za uvedení podstatného jména *treska* 1 bod; za správné určení mluvnických kategorií 1 bod
(při jedné chybě v mluvnických kategoriích 0,5 bodu, za více chyb 0 bodů).

Maximálně tedy **5 bodů**.

3. (*psisko*) jako rukavice, s (*žabíma*) očima a na (*tenkých*) nožičkách
staré, pitomé (hlavy)
jméno (Pucínek) a vědomí
těžký, hučící, crčící (přívál)
kajicného a doznávajícího (hřištníka)

Bodování:

- Za vypsání 5 konstrukcí 3 body;
za 4 konstrukce 2 body;
za 3 konstrukce 1 bod. Uvedení výrazů v závorkách nevyžadujte.

Maximálně tedy **3 body**.

4. Příklady řešení: *rachotu, hučící, crčící, capalo* (uznávejte i *Pucínek*)

Bodování:

Za 3 zvukomalebná slova 2 body;
za 2 zvukomalebná slova 1 bod.
Maximálně tedy **2 body**.

5. přívlastek (neshodný)

Bodování: Za správné určení větného členu 1 bod.

Maximálně tedy **1 bod**.

6. a) Příklad vysvětlení: V dané konstrukci se pojí adjektivum *velký* se zdobnělinou, která obvykle označuje něco malého. Významy obou slov jsou tedy do jisté míry protikladné.

b) Příklad vysvětlení: *Jezero* je většinou klidná vodní plocha, zpravidla stojatá voda. Význam slova *řítit se* v sobě zahrnuje neohraničený prudký pohyb (řítí se např. vodopád). Významy obou slov jsou tedy do jisté míry protikladné.

Bodování:

a) Za vhodné vysvětlení 2 body. Při drobných nedostatcích strhněte 1 bod;
b) za vhodné vysvětlení 2 body. Při drobných nedostatcích strhněte 1 bod.
Maximálně tedy **4 body**.

7. Příklad řešení:

- a) 1. odstavec: Obsahuje charakteristiku či popis psa.
2. odstavec: Líčí situaci – bouři a její následky.
3. odstavec: Sděluje, že pes si myslí, že je zodpovědný za pohromu.
b) První dva odstavce spolu zdánlivě nesouvisejí, až třetí odstavec je dává do souvislosti. Uznávejte i další možná řešení, ve kterých bude návaznost náležitě vysvětlena.

Bodování:

a) Za vhodný popis obsahu 3 odstavců 2 body, za vhodný popis obsahu 2 odstavců 1 bod;
b) za vhodný popis souvislosti mezi všemi odstavci 2 body, při drobných nedostatcích 1 bod.
Maximálně tedy **4 body**.

8. Příklad řešení: Středníky lze v textu nahradit tečkou, čárkou, dvojtečkou nebo pomlčkou. V případě prvního středníku v textu uznávejte i nahrazení spojkou *a* (kromě jiných možností).

Bodování:

Za uvedení 3 a více vhodných nahrazení 2 body;
za uvedení 2 vhodných nahrazení 1 bod.
Nestrhávejte body, pokud soutěžící bude posuzovat jednotlivé případy užití středníků v textu zvlášť a pokud navrhne některá možná nahrazení jako vhodnější než jiná.
Maximálně tedy **2 body**.

Bodování: Celkem tedy maximálně **26 bodů**.

Slohový úkol

Hodnoťte:

- dodržení tématu a formy,
- nápaditost a originalitu zpracování,
- celkovou výstavbu a členění textu, jeho plynulost a návaznost,
- vhodný výběr lexikálních prostředků,
- větnou stavbu přiměřenou stylu textu.

Přihlížejte i k tvaroslovné a pravopisné správnosti, ta by však neměla být při hodnocení hlavním kritériem.

Bodování: 0–10 bodů. Využijte celého bodového rozpětí.